

Studieavond "Ervaringen bij verandering of afstand van religie of levensbeschouwing"

Inleiding - Context

Rechtsstaat

Secularisering – detraditionalisering – (mentale) ontzuiling

Diversiteit

Lived religion

Onderzoek

Kwalitatief - 43 interviews

Geen algemene uitspraken

Zoeken naar ervaringen bij, redenen van geloofsverandering

Begeleidingscommissie

Selectiecriteria

- Participanten die afstand deden van:
 - Het christendom, de islam, het jodendom, hun ongelovige/vrijzinnige levensbeschouwing
- (De)conversieprocessen die de laatste 10 jaar zijn doorgemaakt
- Variatie naargelang (recente) migratieachtergrond
- Variatie naar gender, leeftijd, LGBTQ+
- Woonachtig in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Werving via sneeuwbalsteekproef

1. Sociale media (publieke en gesloten groepen),
2. Zelforganisaties
3. Religieuze leiders
4. Alternatieve groeperingen en organisaties
5. Vertegenwoordigers, rolmodellen, diaspora-organisaties, onderwijsinstellingen en organisaties van migrantengroepen,
6. Eigen netwerken van de onderzoekers als startpunt

! Moeilijke identificatieprocessen van respondenten aangezien het niet gaat om een zichtbaar gegeven

Vorige religie of levensbeschouwing	Aantal	Percentage (%)
Islam	13	30.2
Christendom	12	27.9
Ongelovig/vrijzinnigheid	10	23.3
Jodendom	8	18.6
Huidige religie of levensbeschouwing		
Ongelovig/vrijzinnigheid	17	39.5
Islam	8	18.6
Christendom	6	14
Jodendom	4	9.3
Andere	8	18.6
Gender		
Man	22	51.2
Vrouw	21	48.8
Leeftijd in jaren		
18-25	15	34.9
26-30	12	27.9
31-35	7	16.3
36-40	6	14
41-45	1	2.3
51-55	1	2.3
61-65	1	2.3
Provincie woonachtig		
Antwerpen	24	55.8
Vlaams-Brabant	6	14
Oost-Vlaanderen	5	11.6
Limburg	3	7
Brussel	3	7
West-Vlaanderen	2	4.7

Overlopen resultaten

1) Ervaringen en evolutie

Aanleidingen:

- Adolescentie
- Moeilijke periodes
- Omgevingsfactoren
- Geloof op zich

Positieve ervaringen:

- Deconversie: vrijheid, opluchting, trots
- Conversie: opluchting, rust, collectieve ervaringen, rouwverwerking

Negatieve ervaringen:

- Deconversie: behoefte om te geloven, nieuw leven uitbouwen, negatieve emoties, angst voor reacties, dubbellevens
- Conversie: reacties van anderen

2) Drempels en faciliterende factoren

Drempels

- Discriminatie, stigmatisering, stereotypen
- Plaats religie in samenleving
- Verwacht positie in te nemen tegen religie
- Verwachtingen religieuze gemeenschap
- Geen ruimte voor vragen
- Reacties sociaal netwerk
- Gemeenschap verlaten

Faciliterende factoren

- Seculiere maatschappij
- Bespreekbaarheid en openheid in het netwerk
- Pubertijd/adolescentie
- Het geloof zelf

3) Noden

Conversie

- Ondersteunend sociaal netwerk
- 'safe space' om religie te bespreken
- Zingeving

Deconversie

- Gesprekken met gelijkgezinden & ervaringsdeskundigen

4) Verschillen naar religie of levensbeschouwing

Jodendom

- Sterke breuk
- Voormalig geïsoleerd
 - Nauwelijks sociaal netwerk
 - Nederlands niet machtig
 - Weinig kennis sociale kaart
 - Geen erkend diploma

Islam

- Selectief uitkomen voor deconversie
 - Angst voor reacties
 - Loyaliteit
- Verweving religie, cultuur en traditie

Christendom

- Onverschilligheid
- Afhankelijk van familiale context & graad van secularisatie

Ongelovig/vrijzinnig

- Stigmatisering

5) Informatiekanalen

- Voornamelijk digitale informatieverwerving
- Conversie: digitaal + religieuze boeken of mondelinge informatie uit gemeenschap
- Voornamelijk inhoudelijke en praktische informatie
- Te weinig aanbod van laagdrempelige websites
- Moeilijk om de juiste informatie te vinden

6) Types organisaties en hulpverlening

Algemene initiatieven

- Psychologische hulpverlening
- Maatschappelijke assistentie

Nadelen

- Niet religie- en cultuur sensitief + te weinig divers

Religie-specifieke initiatieven

- Vrijwilligersorganisaties
- Hulp uit de religieuze gemeenschap

Nadelen

- Onvoldoende middelen
- Anonimiteit vs. toegankelijkheid

6) Types organisaties en hulpverlening

Preventieve maatregelen

- Sensibiliseren, normaliseren, taboes doorbreken
- Geloofsgemeenschappen meer laten samenwerken
- Levensbeschouwelijke vakken op school herdenken

Beleidsaanbevelingen

Beleidsaanbevelingen

Gebrek aan laagdrempelige informatie

- Informatieve websites
- Aandacht betreffende religie en levensbeschouwelijke vakken en gebruik van innovatieve tools
- Lanceren van een sensibiliseringscampagne

Reguliere hulpverlening is niet voldoende

- Kenniscentrum
- Draaiboek opstellen
- Uitbreiding van het hulpverlenerslandschap
- Aanvullende opleidingen en training voor potentiële hulpverleners

Discriminatie, stigma, stereotypering in samenleving

- Uitbreiden van de interlevensbeschouwelijke dialoog
- Trainingstools tegen discriminatie en stigmatisering

Eenzaamheid

- Praatgroepen of workshops
- Inzetten op online hulpverlening

Vragen

Publicatie onderzoek: <https://www.vlaanderen.be/samenleven/cijfers-en-onderzoek>